

UUTISKIRJE 2 / 2018

Lapsen ääni kantaa kauas!

Toimintakulttuurin muutos on pitkä ja jatkuva prosessi. Välillä näkemuserot ja painotukset tuntuvat olevan kovin kaukana toisistaan riippuen siitä, puhuuko raha, politiikka, muutosvastarinta, valta, tunne vai järki. Haluaisin kuitenkin vahvimpana kuulla lapsen äänen. Lapsen ääni vahvistuu vain siten, että aidosti kuulemme ja teemme. Tekemisen meininkiä oli, kun valtava joukko lasten ja perheiden kanssa toimivia asiantuntijoita otti kantaa järjestämissuunnitelmaan. KIITOS! Paljon muutakin on saatu yhdessä aikaan. [Väliaikatietao muutoksen etenemisestä\(pdf\)](#).

Kohti lapsiystävällistä maakuntaa – koulutussarjan tallenteet, diat ja materiaalit löytyvät myös [verkosta](#). Aiheina ovat olleet lasten oikeuksien sopimus, lapsivaikutusten arviointi ja lapsibudjetointi. Kannustan perehtymään näihin kolmeen (LOS, LAVA, LABU) ja erityisesti päättäjiä kirjaamaan nämä keskeisiin asiakirjoihin.

Lapetyö ei ole vielä valmis, eikä lapsen ääni tule itsestään kuulluksi. Selvityksiä, raportteja, huoneentaulua, kertomusta, yhdyspintaa, lapsikäsitystä, lapsistrategiaa jne. valmistuu nyt kiihtyvällä tahdilla. Asioihin perehtyminen, yhteen sovittaminen ja toimeenpano vievät aikaa. Toivotaan, ettei aika lopu kesken. Vanha sanonta kuuluu, ettei tuleen kannata jäädä makaamaan! Keskitymme siis tekemään itsemme tarpeettomiksi, jotta viestikapula on aikanaan helppo siirtää.

Hyvä te ja hyvä me!

Yhdessä - Hyvää arkea - Lähellä.

Perhekeskuksen terminologia ja asemoituminen

Perhekeskuksen kansalliset linjaukset ovat tarkentuneet. Sen lisäksi, että perhekeskus toimii verkostona, sillä on myös aina rakennuksia ja tiloja. Fyysinen saavutettavuus tarkoittaa seuraavaa:

Perhekeskus:

Sisältää palveluverkoston kaikki lasten, nuorten ja lapsiperheiden SOTE palvelut:

- äitiys- ja lastenneuvolatoiminta
- lääkäripalvelut
- ehkäisy- ja muu seksuaaliterveysneuvonta
- psykologinpalvelut
- suun terveydenhuolto
- ravitsemus-, puhe-, fysio- ja toimintaterapia
- Kotipalvelu
- perhetyö
- lapsiperheiden sosiaalityö ml. täydentävä ja ehkäisevä toimeentulotuki, kasvatus- ja perheneuvonta sekä perheoikeudelliset palvelut
- erikoissairaanhoidon palvelut

Perhekeskuksen toimipiste:

Perhekeskuksen alueella voi olla toimipisteitä, joissa on vain osa palveluverkoston palveluista. Lähipalveluperiaate toteutuu.

Kohtaamispaikka:

Perhekeskuksen alueella on useita kohtaamispaikkoja, joiden päätehtävänä on matalan kynnyksen vertaistuki ja palveluohjaus.

Palveluiden painopisteen siirryttävä varhaiseen ja monitoimijaiseen tukeen

KSLAPEn ja KSSHP:n nuorisopsykiatrian marraskuussa 2017 alkanut kunta- ja aluekierros saatiin onnistuneesti päätökseen helmikuussa 2018.

Alueellisiin yhteistyötapaamisiin saapui runsaasti työntekijöitä eri sosiaali-terveys- ja sivistyspalveluista. Vilkasta keskustelua herättivät nuorten mielenterveyspalveluiden aukkokohtat, perustason mielenterveystyön vahvistamisen tarve ja monitoimijaisten työskentelytapojen lisääminen kaikissa lapsi- ja perhepalveluissa.

Nuorten päihdepalveluiden saatavuudessa todettiin olevan maakunnallisesti hyvin paljon vaihtelua. Ratkaisuehdotuksena palveluaukkoihin nähtiin mm. päihdehoitajien ja psykiatristen sairaanhoitajien lisääminen peruspalveluihin, esimerkiksi kouluihin.

Monitoimijaiseen tiimimalliin siirtyminen nähtiin välttämättömänä tulevaisuuden palveluissa päällekkäisen työn välttämiseksi sekä asiakkaan tilanteen kokonaisvaltaisen haltuunoton mahdollistamiseksi. Digitaalisten palveluiden kehittäminen esimerkiksi verkoterapiamahdollisuuksien myötä on niin ikään tulevaisuutta.

Varhaiseen tukeen satsaamista painottaa myös ylisosiaalineuvos Aulikki Kananojan johdolla joulukuussa aloitettu laajapohjainen selvitystyö lastensuojelutyön kuormituksen vähentämisestä. Selvitystyö on edennyt väliarviovaiheeseen.

Pitkäjänteisemmin vaikuttavia, mutta välittömästi käyttöön otettavia ratkaisuja kuntien ylikuormittuneisiin tilanteisiin on esimerkiksi moniammatilliseen tiimityöhön siirtyminen.

Sote-uudistuksen integraatiotavoitteeseen liittyen selvityshenkilö esittää lisäksi lastensuojelun henkilöstörakenteen täydentämistä päihde- ja mielenterveystyön ammattilaisilla. Tämä laajentaa työn ammatillista pohjaa ja vähentää sosiaalityön kuormitusta. Selvityshenkilön keskeinen toimenpide-ehdotus on varhaisen tuen ja ehkäisevän toiminnan tuntuva laajentaminen lisäämällä maakunnissa mm. perhetyötä ja kotipalvelua.

[Selvityshenkilö Kananoja: Perheelle varhain annettu tuki keventää lastensuojelutyön kuormittavuutta.](#)

”Kohdataan yksilöllisesti, tuetaan yhteisöllisesti”

Lapsuustutkija Kirsi Pauliina Kallio korosti 12.3.2018 LAPE-konferenssissa yhteisöllisen toimintakulttuurin merkitystä lasten, nuorten ja perheen voimaantumisen tukemisessa. Perustason palveluissa tulee vahvistaa lasten, nuorten ja heidän perheenjäsentensä itseluottamusta, -tuntoa ja -arvostusta. Tämä vaatii paitsi ammatillista osaamista, myös yhteistä sitoutumista yhteisöllisen toimintakulttuurin edistämiseen.

Yksilö tulee nähdä osana yhteisöään, jolloin myös tukea tarjotaan erityisesti yhteisöllisin keinoin, voimavaroihin ja mahdollisuuksiin keskittyen. Kiteytettynä: ”kohdataan yksilöllisesti, tuetaan yhteisöllisesti”.

Koulupoissaolot: Äänekosken puuttumisen malli

Keski-Suomessa yhteisöllisen työn äärelle kokoonnuttiin maaliskuussa yhteisöllisen oppilas- ja opiskeluhuollon verkoston tapaamisessa, jossa esiteltiin mm. Äänekoskella kehitettyä koulupoissaoloihin puuttumisen mallia. Tarve toimintatapojen uudistamiseen oli kummunnut resurssien niukkuudesta ja työntekijöiden havaitsemasta tarpeesta, mutta yhtä lailla lasten, nuorten ja vanhempien tarpeet ja kokemukset voidaan selvittää ja huomioida toimintamalleja kehitettäessä ja niiden toimivuutta arvioitaessa.

Vaikka koulupoissaoloihin puuttuminen tuntuu yksinkertaiselta ja itsestään selvältä asialta, vaati yhteisen toimintamallin kehittäminen paljon keskustelua ja poissaolojen taustalla olevien syiden kirjon tunnistamista. Tämän kaltaiseen lapsen tai nuoren hyvinvoinnin kokonaisvaltainen ymmärtämiseen ja koulunkäytikyvyn tarkasteluun ohjeistetaan myös OKM:n asettaman vaativan ja erityisen tuen kehittämisryhmän raportissa (ks. [Koulukuntoisuus/koulunkäytikyky](#), s. 38-42).

Äänekoskella tunnistettiin mm. migreenin takia syntyneet koulupoissaolot, tartuttiin aiheeseen ja mietittiin, miten nuorelle saadaan tukea läksyihin ja opetukseen jääneen aukon umpeen kuromiseen.

Yhteiseen malliin sitoutuminen on siirtänyt painopistettä varhaiseen tukeen ja ennaltaehkäisyyn, jolloin tuloksia on saatu yhteisön oman hyvinvointityön avulla, lastensuojeluilmoituksia vähentäen. Pitkäjänteinen sitoutuminen työskentelyyn on vaatinut mm. johdon tukea ja ohjausta, muistuttamista ja uusien työntekijöiden perehdyttämistä. Mallia käsiteltiin myös vanhempainilloissa ja se vietiin Wilmaan ja Pedanetiin näkyville, jotta myös huoltajat tietävät, millaisiin menettelytapoihin on sitouduttu.

Prosessin tuloksena on ollut kaupungin yhteinen, lautakunnassa hyväksytty ja OPSiin kirjattu käytäntö, jonka toimivuutta seurataan. Samalla käynnistyi yhteisöllisen oppilashuollon toimintakulttuurin muutos, jonka myötä kynnys yhteydenottoon kotiin ja puheeksi ottamiseen madaltui - yhteinen malli antaa tukea ja rohkeutta myös työntekijöille.

Äänekoski. [Poissalojen seuraaminen kou-lussamme](#)

Kommentti:

”Koulupoissaoloihin puuttuminen on todella vaikuttava tapa ehkäistä lasten ja nuorten syrjäytymiskehitystä varhaisessa vaiheessa. Kouluilla on hyvin tärkeää olla selkeät toimintamallit poissaoloihin puuttumiseen. Lisäksi varhainen ja konkreettinen jalkautuva tuki perheisiin ennaltaehkäisee varmasti paljon sellaista, joka myöhemmin näkyisi esim. koulussa. Koulun tukitoimien ohella pitäisi aina tarkastella myös perheen arkea kotona, koska jos asiat eivät ole siellä kunnossa, vähenee koulussa järjestetyn tuen teho olennaisesti. Koulun tuki ja perheelle suunnattu tuki yhdessä onkin sitten hyvin vaikuttavaa työskentelyä, johon pitäisi aina pyrkiä”.

Jyväskylän oppilashuollon palvelupäällikkö Seppo Huhtiniemi.

[Vaativa erityinen tuki esi- ja perusopetuksessa. Kehittämisryhmän loppuraportti.](#) Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017:34.

LAPE-konferenssi III – Osaamisen uudistaminen. [Tallenne ja materiaalit.](#)

Opetus- ja kulttuuriministeriön asettaman työryhmän loppuraportti kiusaamisen ehkäisystä ja koulurauhasta

Poimintoja:

Opetuksen ja koulutuksen järjestäjien tietoisuutta olemassa olevista kiusaamista ehkäisevistä ja työrauhaa edistävästä toimintamalleista tulee vahvistaa. Tietoa tulisi jakaa päiväkodeille, kouluille ja oppilaitoksille sekä näiden lähiyhteisöille niin, että toimintamalleja voidaan aktiivisesti hyödyntää ja vakiinnuttaa osaksi koulujen ja oppilaitosten toimintakulttuuria.

Koulujen ja oppilaitosten menettelytapoja kiusaamistilanteiden selvittelyssä tulisi yhdenmukaistaa ohjeistuksella. Ohjeistuksen laatisivat Opetushallitus ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

Ehdotusten toimeenpano on usean toimijan vastuulla. Opettajien ja johdon lisäksi keskeisiä toimijoita ovat opiskeluhuollon henkilöstö, oppilaat, ja opiskelijat sekä huoltajat. Vanhempien roolia kiusaamisen ehkäisyssä ja työrauhan edistämisessä onkin työryhmän mielestä syytä vahvistaa.

[Loppuraportti.](#)

Perheystävällisten työpaikkojen kehittämistyö jatkuu

Syksyllä 10 keskisuomalaista yritystä ilmoittautui mukaan perheystävällisten työpaikkojen kehittämistyöhön. Yritysten lisäksi Työ@Elämä -kyselyyn mukaan ovat lähteneet myös Keski-Suomen liitto, Jyväskylän kaupunki / perusturva, Keski-Suomen sairaanhoitopiiri / operatiivinen alue, Keski-Suomen TE-palvelut ja Keski-Suomen pelastuslaitos. Huhtikuussa järjestämme Työterveyslaitoksen kanssa esimiehille ja henkilöstöhallinnolle yhteisen työpajan, jossa pohdimme kyselyn tuloksia ja jatkotoimenpiteitä.

Perheystävällisten työpaikkojen kulmakiviä ovat mm. erilaisten perheiden ja tarpeiden huomioiminen, joustavat työaikajärjestelyt ja etätö-mahdollisuus, joilla voidaan tukea perheen ja työelämän yhdistämistä sekä työssä jaksamista.

Keski-Suomen järjestämissuunnitelman työstäminen jatkuu – seuraava versio kommenteille huhtikuussa 2018

Keski-Suomen tulevan maakunnan järjestämissuunnitelman 1. luonnos julkaistiin tammikuussa yhteiseen ideointiin. Ideoinnin suosio yllätti valmistelijat positiivisesti. Kaikkiaan yli 300 eri tahoa eri puolilta maakuntaa käytti aikaansa huomioidensa esittämiseen.

Vastuuvalmistelijat ovat jatkaneet järjestämissuunnitelman työstämistä saadut palautteet huomioiden. Suunnitelman valmistelu jatkuu ja tarkentuu esitettyjen huomioiden pohjalta siten, että jo huhtikuussa julkaistaan suunnitelman seuraava versio.

Järjestämissuunnitelma ja siihen tulleet ideat ja palautteet löytyvät osoitteesta www.ks2020.fi/jarjestaminen/.

[Maakunnallinen LAPE-ryhmä](#) ja hanketiimi antoivat myös yhteisen [lausunnon](#).

KSLAPE -tapahtumia:

17.4. klo 9-11 Järjestöjen aamukahvit, paikka ilmoitetaan myöhemmin

Ke 18.4. klo 12–18 Keski-Suomen Torikokous Jyväskylän Paviljonki. Myös KSLAPE esillä Torikokouksessa! Lisätietoja: <https://www.keskisuomi.fi/Torikokous>

Pe 20.4. klo 12.30–15.30 Maakunnallinen nuorten kiireellisten sijoitusten, päivystystilanteiden ja mielenterveys- ja päihdestrategiaan liittyvä työkokous

Pe 4.5. klo 12.30–15.00 Monitoimijaisen arvioinnin työpajailtapäivä, paikka avoin

Ke 6.6. klo 9-12 Yhteisöllisen oppilas- ja opiskeluhuollon oppimisverkosto, Jyväskylä

Katso tarkempia tietoja [KSLAPEn sivuilta](#).

Muita tapahtumia:

Lapset puheeksi – kouluttajakoulutus syksyllä 2018

Lapset puheeksi – kouluttajakoulutus Keski-Suomessa käynnistyy Lapset puheeksi – avausseminaarilla 4.-5.9.2018 2018. Kouluttajakoulutukseen otetaan n. 20 henkilö Keski-Suomen alueelta. Koulutukseen voivat osallistua henkilöt, jotka ovat käyneet Lapset puheeksi - menetelmäkoulutuksen. Koulutettavilla henkilöillä pitää olla mahdollisuus jatkossa toimia kouluttajina esimerkiksi omassa kunnassa tai organisaatiossa. Koulutukseen osallistuvat vetävät oman koulutusryhmän syksyn 2018 aikana. Kouluttajana toimii Mika Niemelä yhteistyössä Suomen Mielenterveysseuran kanssa.

Lisätietoja asiasta muutosagentti Hanna Hämäläiseltä, [hanna.k.hamalainen\(a\)jkl.fi](mailto:hanna.k.hamalainen(a)jkl.fi)

Kaikille avoin, perhetutkimuksen kansainvälinen päätösseminaari

Open seminar day 3 May 2018 “Towards a baby friendly Finland: sharing good practices and innovative solutions to support early parenthood” Thursday May 3, 10.00-16.15, University of Jyväskylä, Ruusupuisto Helena

Ilmoittautumiset seminaariin 18.4. mennessä [verkossa](#).

Seminaari on osa Suomen Kulttuurirahaston rahoittamaa 2-vuotista Tieteen työpajaa (TRIAD), ja sen järjestää Kasvatustieteiden laitos. [Lisätietoja](#)

Muuta ajankohtaista

[Kohti yhteistä lapsikäsitystä](#) -raportti avaa näkökulmia eri ammattialojen ja toimijoiden tapaan nähdä lapsi sekä kannustaa eri alojen toimijoita arvioimaan omaa näkökulmaansa.

Raportin koostanut professori Lea Pulkkinen tiivistää hyvin keskustelun merkityksen:

”Lapsikäsitys ei ole asia, joka voidaan toimeksiannolla määrätä toteutettavaksi. Se syntyy henkilökohtaisen tiedostamisprosessin tuloksena. Tiedostamista edistävät asiasta keskustelu ja tapahtumien analyysi lapsikäsitäksen näkökulmasta. Yhteiset tavoitteet löytyvät tältä pohjalta.”

Lapsiasiavaltuutetun kertomus eduskunnalle

Lapsiasiavaltuutettu Tuomas Kurttila antoi 21.2.2018 kertomuksensa eduskunnalle Suomen lasten oikeuksien ja hyvinvoinnin tilasta: Lasten ja perheiden eriarvoistuminen on jatkunut jo pitkään. Kertomuksen ydinviesti on, että Suomi käynnistäisi kansallisen lapsipolitiikan strategian valmistelun.

[Lapsiasiavaltuutetun kertomus](#). - pdf

Pidetään yhteyttä!

Hankepäällikkö Raija Harju-Kivinen, p. 014 266 820, 050 351 9249. Sähköpostit muotoa.etunimi.sukunimi@jkl.fi

KSLAPE facebookissa: <https://w.facebook.com/keskisuomenlape> KSLAPE Twitterissä: KSLAPE, @kslape3

Hästägit: #kslape ja #lapemuutos